

Analiza porównawcza województw pod względem sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych

Gospodarstwa domowe realizując cele dotyczące zaspokojenia własnych potrzeb pozostają w silnych związkach z gospodarką narodową. Zakres i siła tych powiązań zależą od wielu czynników, które można podzielić na wewnętrzne, takie jak hierarchia potrzeb czy cechy demograficzne oraz zewnętrzne, wynikające przede wszystkim z warunków otoczenia. Większość z nich można sprowadzić do zależności pomiędzy gospodarstwem domowym a rynkiem pracy w regionie czy też z rynkiem towarów i usług. Niezależnie od miejsca funkcjonowania, gospodarstwo domowe występuje z ofertą podaży siły roboczej, przy czym główną jej przesłanką jest uzyskanie dochodu i jego maksymalizacja.

Według Szwackiej-Salmonowicz (2003) gospodarstwo domowe jest miejscem, w którym przebiegają procesy zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych. Gospodarstwo domowe jako podstawowa jednostka gospodarująca w sferze spożycia i dla spożycia, w swojej codziennej działalności spełnia wiele funkcji zarówno ekonomicznych (polegających na gromadzeniu zasobów i środków stanowiących podstawę gospodarowania i zaspokajania potrzeb wspólnych i indywidualnych poszczególnych osób tworzących dane gospodarstwo), jak również funkcji rodzinnych, organizacyjnych i innych. Ważnym zadaniem gospodarstwa domowego jest ustalenie hierarchii potrzeb oraz kolejności ich zaspokajania w zależności od wielorakich uwarunkowań oddziałujących zarówno na potrzeby, jak i na poziom oraz strukturę konsumpcji (Szwacka-Salmonowicz, 2003).

Poziom i struktura konsumpcji wiąże się z czynnikami biologicznymi gospodarstwa domowego, poziomem wykształcenia czy też z czynnikami psychologicznymi. W wielu klasyfikacjach czynników warunkujących poziom konsumpcji wyróżnia się różne rodzaje kryteriów będących ich podstawą wyodrębnienia (Adamczyk, 2002). Wszystkie klasyfikacje mają jednak część wspólną — grupę czynników ekonomicznych. W kształtowaniu się struktury konsumpcji odgrywają one rolę głównej determinanty. Czynniki ekonomiczne są instrumentem kształtowania modeli konsumpcji (Sojkin, 1994), ale nie powinno się ich traktować jako jedynych czynników wpływających na zmianę zachowania konsumentów. Zaspokajanie potrzeb człowieka może nastąpić nie tylko w wyniku uzyskiwania większych środków finansowych. Nierówność rozkładu dochodów i wydatków w gospodarstwach domowych jest więc zagadnieniem poddawanym analizie w różnym ujęciu.

Gospodarstwa domowe nie funkcjonują według uniwersalnych reguł i nie są tak ściśle związane wymogami efektywności czy rachunku ekonomicznego, jak

inne jednostki gospodarujące. Nie oznacza to jednak, że gospodarstwa domowe nie są zainteresowane kalkulacjami ekonomicznymi i jak najlepszym wykorzystaniem posiadanych dóbr. Oczywiście konfrontują one posiadane środki finansowe z celami, prowadzą rachunki ekonomiczne, które obciążone są w dużym stopniu elementem subiektywizmu, niemieszczącym się w kategoriach rygorystycznie pojmowanej racjonalizacji ekonomicznej. Biorąc za przykład strukturę wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych zauważamy, że jest ona charakterystyczna dla określonego poziomu życia i służy jako wskaźnik charakteryzujący warunki życia społeczeństwa.

CEL I METODY BADAWCZE

Celem zaprezentowanego badania jest ocena zróżnicowania przestrzennego dochodów i wydatków gospodarstw domowych według województw w latach 2008 i 2012. Uwzględnione w tym badaniu cechy to: przychody, rozchody, dochody rozporządchalne oraz wydatki na towary i usługi konsumpcyjne gospodarstw domowych. Jako punkt odniesienia przyjęto rok 2008, w którym wystąpił kryzys gospodarczy.

Materiałem do opracowania były dane wtórne zgromadzone i opublikowane przez GUS. Badania te miały na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy w okresie 2008—2012 nastąpiło zmniejszenie dystansu pomiędzy województwami w zakresie konsumpcji. Analizę statystyczną zróżnicowania badanych zmiennych przeprowadzono w ujęciu jedno- i wielowymiarowym. Wykorzystano również miary zanurzania Mahalanobisa obserwacji w próbie (Donoho, Gasko, 1992; Rousseeuw, Ruts, 1996).

Miarą zanurzania Mahalanobisa ($Mzan_p$) punktu θ w próbie P_n^p nazywamy funkcję:

$$Mzan_p(\theta; P_n^p) = [1 + Q(\theta, P_n^p)]^{-1}$$

gdzie $Q(\theta, P_n^p) = (\theta - \bar{x})^T S^{-1} (\theta - \bar{x})$ — odległość Mahalanobisa wektora θ od

wektora średnich \bar{x} , przy czym $\theta = \begin{bmatrix} \theta_1 \\ \theta_2 \\ \dots \\ \theta_p \end{bmatrix}$ $\bar{x} = \begin{bmatrix} \bar{x}_1 \\ \bar{x}_2 \\ \dots \\ \bar{x}_p \end{bmatrix}$ $\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n x_j$

gdzie S^{-1} — macierzy odwrotna macierz kowariancji między rozważanymi p wektorami.

θ może być pewnym punktem z przestrzeni rzeczywistej R^p lub może należeć do układu punktów z próby P_n^p . W badaniu miara zanurzenia Mahalanobisa wyznaczona została dla każdego punktu (województwa) analizowanego zbioru danych. Jego współrzędnymi są wartości badanych zmiennych w latach 2008 i 2012. Wartości miar zanurzenia należą do przedziału od 0 do 1. Województwa, którym odpowiadają wyższe wartości tej miary położone są bardziej centralnie w badanym zbiorze danych. Można przyjąć, że analizowane cechy przyjmują w tych województwach typowe wartości. Miara zanurzenia obserwacji w próbie pozwala na wyznaczenie województw podobnych ze względu na wartości liczbowe badanych zmiennych oraz tych, w których zaobserwowano wysokie lub niskie wartości dochodów i wydatków gospodarstw domowych w badanych latach. Województwo, któremu odpowiada najwyższa wartość miary zanurzenia położone jest najbardziej centralnie w analizowanym zbiorze danych.

SYTUACJA EKONOMICZNA GOSPODARSTW DOMOWYCH

W literaturze przedmiotu można spotkać wiele rozważań dotyczących konsumpcji gospodarstw domowych. Niezależnie od proponowanych modeli i funkcji można powiedzieć, że gospodarstwo domowe dostosowuje swój model konsumpcji do zmieniających się warunków gospodarczych i do poziomu dochodów. W miarę wzrostu realnych dochodów ludności wzrasta stopień zaspokojenia potrzeb, wyrażający się we wzroście wydatków związanych z zakupem różnych dóbr konsumpcyjnych.

Konsument, przy określonym poziomie dochodu, ma ustalony własny schemat wydatków i własny styl życia. Stąd reakcje konsumentów na zmiany dochodu nie są jednakowe. Inaczej na wzrost dochodu reagują konsumenci biedni, inaczej bogaci. Wzrost dochodów konsumentów biednych powoduje zwiększenie wydatków na zakup dóbr zaspokajających najbardziej pilne, podstawowe potrzeby (żywność, odzież itp.). Z kolei wzrost dochodów konsumentów bogatych, mających już zaspokojone potrzeby podstawowe, pociąga za sobą głównie wzrost wydatków na zakup różnych dóbr trwałych, np. wysokiej jakości sprzętu radiowo-telewizyjnego, zamrażarek, zmywarek do naczyń oraz dóbr luksusowych — samochodów, wyszukanych mebli czy dzieł sztuki. Wzrost dochodów tych konsumentów powoduje również wzrost wydatków na rozrywki kulturalne, wycieczki zagraniczne, kształcenie dzieci itp., a także wzrost części dochodu przeznaczony na oszczędności (Rudnicki, 2012).

Dochód gospodarstwa domowego, aby prawidłowo spełniał rolę miernika możliwości zaspokojenia potrzeb przez gospodarstwa domowe, powinien zostać skorygowany pod względem poziomu ich potrzeb. W praktyce wartość tę otrzymujemy dzieląc dochód przez liczbę osób w gospodarstwie. Aby dochód spełniał rolę miernika możliwości zaspokojenia potrzeb gospodarstw domowych o różnej liczbie osób i różnej strukturze demograficznej, może być korygowany za pomocą skal ekwiwalentności. Przyjmuje się tym samym założenie, że poziom

potrzeb gospodarstwa domowego jest uzależniony od liczby osób w gospodarstwie (Czapiński, Panek, 2009).

Przychody uzyskiwane przez gospodarstwa domowe traktowane są jako wszystkie wartości, jakie uzyskują członkowie gospodarstwa domowego. Obejmują one dochód rozporządzalny oraz oszczędności. Dochód rozporządzalny obejmuje więc bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, czyli wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z rolniczej i pozarolniczej działalności gospodarczej na własny rachunek oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz ze świadczeń pomocy społecznej), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek. Przychody i dochód rozporządzalny w gospodarstwach domowych poszczególnych województw przedstawiono w tabl. 1.

TABL. 1. PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY PRZYCHÓD I DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W ZŁ

Województwa	Przychody		Dochód rozporządzalny	
	2008	2012	2008	2012
Dolnośląskie	1522,53	1702,80	1118,57	1367,00
Kujawsko-pomorskie	1264,01	1490,10	949,94	1133,97
Lubelskie	1272,13	1432,15	880,62	1056,45
Lubuskie	1368,03	1552,78	1058,86	1231,16
Łódzkie	1350,24	1638,65	1013,36	1268,42
Małopolskie	1346,11	1488,65	1000,74	1189,84
Mazowieckie	1931,63	2374,72	1336,46	1710,01
Opolskie	1501,08	1762,86	1080,08	1294,26
Podkarpackie	1054,91	1259,10	791,27	959,12
Podlaskie	1420,45	1758,95	935,48	1242,39
Pomorskie	1485,38	1736,41	1102,19	1350,56
Śląskie	1299,01	1568,58	1041,08	1278,87
Świętokrzyskie	1169,98	1470,62	878,18	1119,76
Warmińsko-mazurskie	1320,43	1404,50	979,06	1109,95
Wielkopolskie	1386,01	1493,75	1018,51	1153,43
Zachodniopomorskie	1323,90	1535,05	1048,91	1263,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Budżety...* (2009, 2013).

W 2008 r. najwyższy poziom przychodów osiągnęły gospodarstwa domowe w woj. mazowieckim, tj. 1932 zł na osobę. Z kolei najniższe dochody w tym samym roku uzyskały gospodarstwa domowe z woj. podkarpackiego (niższe o 321,05 zł od średniej w województwach). W 2012 r. w gospodarstwach domowych woj. mazowieckiego przychód był najwyższy spośród wszystkich wo-

jewództw. W sytuacji gdy współczynnik wzrostu dochodów byłby wyższy od stopy inflacji, można by się spodziewać zmiany w hierarchii województw. Nie odnosi się to jednak do prezentowanych danych, ponieważ stopa inflacji była niższa od współczynnika wzrostu dochodów.

Dochody są głównym czynnikiem warunkującym strukturę i poziom rozchodów, które obejmują wydatki oraz pozycje oszczędnościowe. Przeciętne miesięczne rozchody i wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przedstawiono w tabl. 2.

TABL. 2. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE ROZCHODY I WYDATKI (na towary i usługi konsumpcyjne) NA OSOBE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Województwa	Rozchody		Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne	
	2008	2012	2008	2012
Dolnośląskie	1569,01	1736,90	918,40	1083,96
Kujawsko-pomorskie	1287,26	1516,92	747,69	903,09
Lubelskie	1293,77	1483,86	765,89	868,22
Lubuskie	1393,25	1560,00	889,89	956,44
Łódzkie	1379,95	1668,48	878,81	1031,39
Małopolskie	1391,91	1498,12	854,68	957,83
Mazowieckie	1981,07	2529,45	1097,36	1289,95
Opolskie	1547,64	1765,84	958,12	1014,58
Podkarpackie	1080,03	1269,49	705,53	805,12
Podlaskie	1459,12	1792,14	769,45	894,31
Pomorskie	1529,25	1754,11	884,89	1025,07
Śląskie	1308,55	1581,48	848,37	1051,03
Świętokrzyskie	1218,07	1491,92	721,49	845,32
Warmińsko-mazurskie	1334,24	1448,85	773,34	844,58
Wielkopolskie	1398,33	1498,11	809,10	897,33
Zachodniopomorskie	1328,24	1534,97	837,03	992,12

Źródło: jak przy tabl. 1.

W celu analizy przestrzennego zróżnicowania badanych zmiennych wykorzystano klasyczne miary statystyczne (tabl. 3).

TABL. 3. WARTOŚCI MIERNIKÓW STATYSTYCZNYCH

Województwa	Średnia	Wariancja	Odchylenie standardowe	Współczynniki	
				zmienności	skośności
2008					
Przychody	1375,989	36140,327	190,106	13,816	1,473
Dochód rozporządzalny	1014,582	15236,721	123,437	12,166	0,757
Rozchody	1406,231	39027,408	197,554	14,048	1,510
Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne	841,253	9941,905	99,709	11,852	0,993

TABL. 3. WARTOŚCI MIERNIKÓW STATYSTYCZNYCH (dok.)

Województwa	Średnia	Wariancja	Odchylenie standardowe	Współczynniki	
				zmienności	skośności
2012					
Przychody	1604,354	61659,517	248,313	15,477	2,023
Dochód rozporządzalny	1233,047	27973,175	167,252	13,564	1,335
Rozchody	1633,165	76597,905	276,763	16,946	2,375
Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne	966,271	14374,340	119,893	12,408	1,198

Źródło: opracowanie własne.

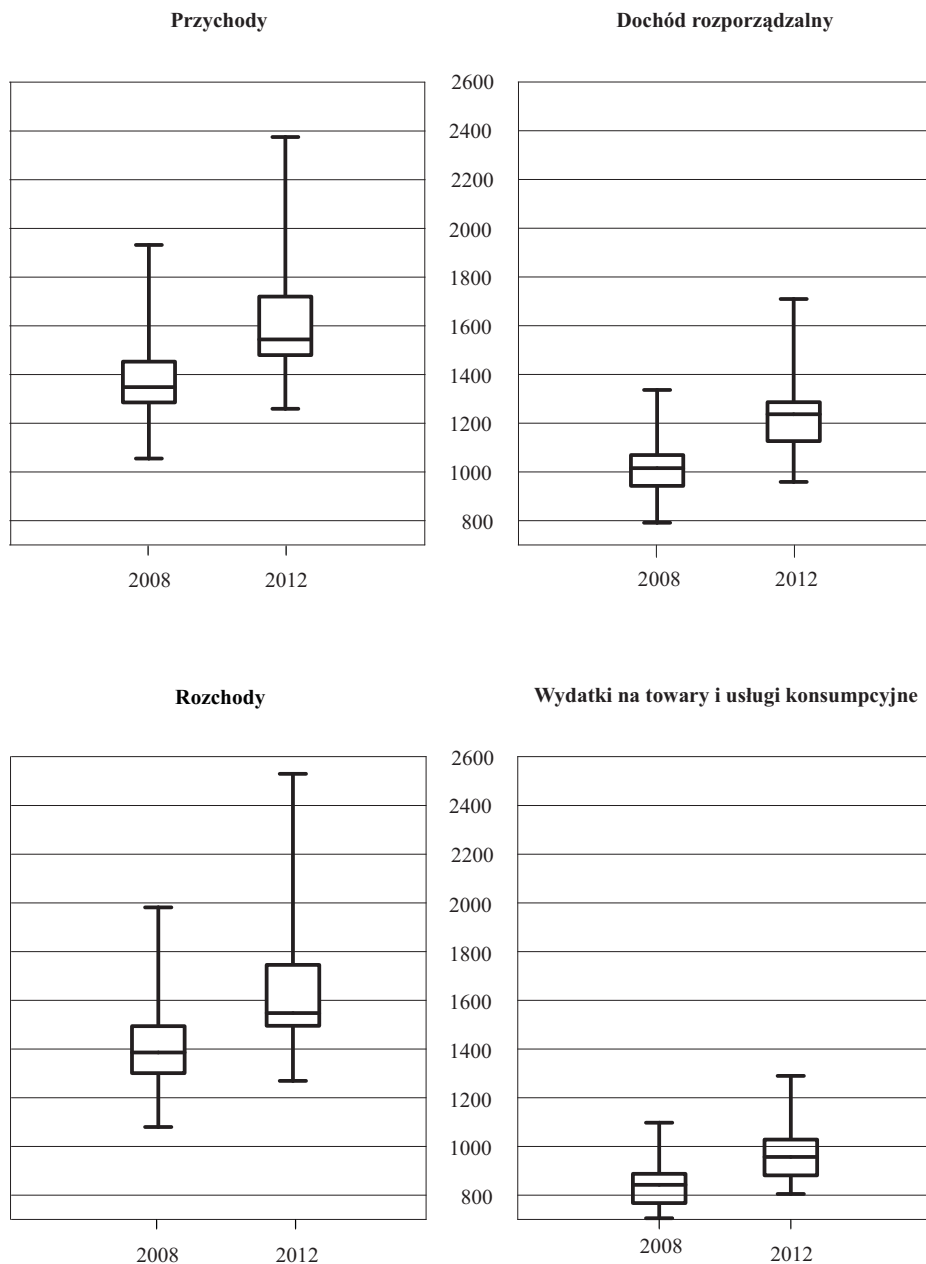
W 2012 r. wszystkie obliczone wartości mierników statystycznych osiągnęły wyższe wartości. Współczynniki zmienności w badanych latach nie przekraczały 20%. Świadczy to o słabym zróżnicowaniu analizowanych cech (Wasilewska, 2009). Dodatkowo wartości współczynników skośności wskazują na silną asymetrię dodatnią. W większości województw zaobserwowano w badanych latach niższe wartości analizowanych cech w porównaniu z wartościami przeciętnymi. W 2012 r. wartość przeciętna wzrosła najbardziej w zakresie rozchodów oraz przychodów na osobę. W przypadku tych cech największe wartości osiągnęły również rozstępy, które wynosiły odpowiednio w analizowanych latach 1115,62 zł oraz 1259,96 zł na osobę w gospodarstwie domowym.

W celu analizy dyspersji wartości badanych zmiennych oraz charakteru skośności ich rozkładów wykonano wykresy pudełkowe (wykr. 1). Zauważyć można, że wszystkie cechy wykazują większe zróżnicowanie w roku 2012, przy czym największe jest ono w przypadku przychodów oraz rozchodów na jedną osobę w gospodarstwie domowym.

Wykres macierzowy (wykr. 2) wskazuje na dodatnią zależność pomiędzy analizowanymi zmiennymi. Jest ona istotna statystycznie dla poziomu istotności 0,05. Najniższe wartości współczynnika korelacji liniowej Pearsona wystąpiły w 2012 r. między przychodami i wydatkami na towary i usługi konsumpcyjne ($r=0,88$) oraz rozchodami i wydatkami na towary i usługi konsumpcyjne ($r=0,87$). Wartości pozostałych współczynników korelacji wynosiły powyżej 0,9. Wskazuje to na bardzo silną liniową współzależność pomiędzy badanymi cechami.

W celu uzyskania odpowiedzi, w których województwach analizowane cechy przyjmują typowe wartości obliczono miary zanurzenia Mahalanobisa (tabl. 4) zgodnie ze wzorem. Miary zanurzenia dla województw: mazowieckiego, podlaskiego oraz podkarpackiego osiągnęły najniższe wartości. W woj. mazowieckim notowano najwyższy poziom wszystkich cech w badanych latach, natomiast najniższy poziom wystąpił w woj. podkarpackim. Województwa te można uznać za odstające ze względu na najniższe oraz najwyższe wartości zmiennych.

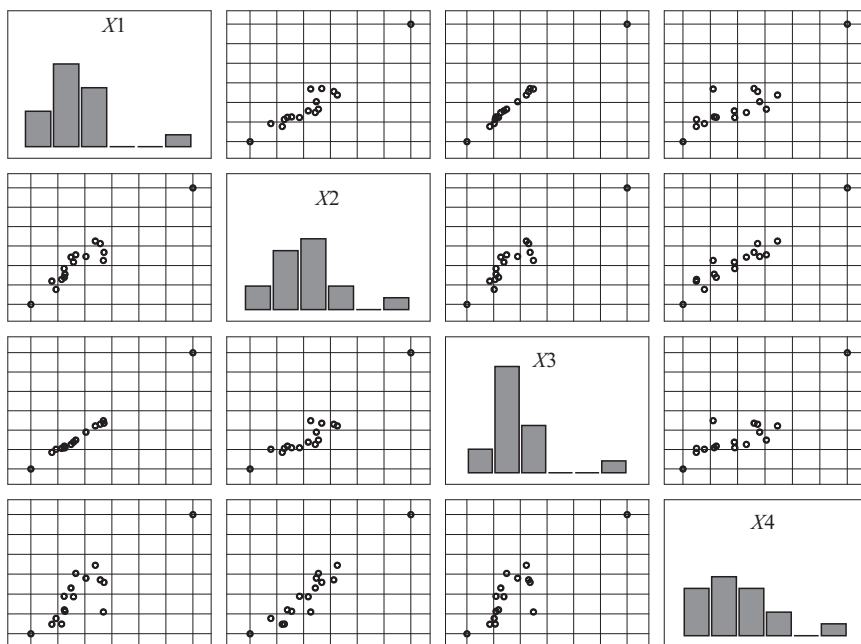
Wykr. 1. ROZKŁADY WARTOŚCI PRZYCHODU, DOCHODU ROZPORZĄDZALNEGO, ROZCHODÓW ORAZ WYDATKÓW NA TOWARY I USŁUGI KONSUMPCYJNE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

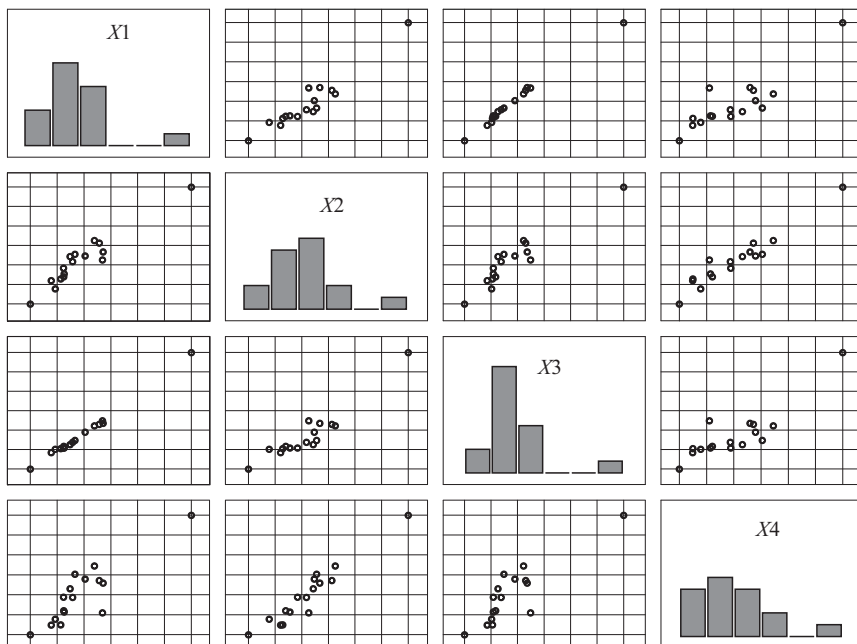
Źródło: opracowanie własne.

Wykr. 2. PREZENTACJA ZALEŻNOŚCI MIĘDZY BADANYMI CECHAMI

2008

2012

Źródło: jak przy wykr. 1.

Niskie wartości dochodu oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne przypadające na osobę w gospodarstwie domowym zaobserwowano w woj. podlaskim. Najwyższe wartości miary zanurzenia w latach 2008 i 2012 odpowiadają województwom małopolskiemu i lubuskiemu. Można przyjąć, że przychody, dochód rozporządzalny, rozchody oraz wydatki na towary i usługi konsumpcyjne osiągają w nich najbardziej typowe wartości.

TABL. 4. MIARY ZANURZANIA MAHALANOBISA

Województwa	2008	Województwa	2012
Mazowieckie	0,102	Mazowieckie	0,086
Podlaskie	0,181	Podlaskie	0,185
Podkarpackie	0,210	Podkarpackie	0,261
Opolskie	0,277	Śląskie	0,298
Śląskie	0,331	Lubelskie	0,348
Lubelskie	0,345	Dolnośląskie	0,370
Zachodniopomorskie	0,370	Zachodniopomorskie	0,416
Świętokrzyskie	0,388	Świętokrzyskie	0,422
Kujawsko-pomorskie	0,428	Warmińsko-mazurskie	0,427
Lubuskie	0,444	Łódzkie	0,574
Łódzkie	0,479	Pomorskie	0,575
Warmińsko-mazurskie	0,501	Opolskie	0,598
Dolnośląskie	0,569	Małopolskie	0,626
Pomorskie	0,581	Kujawsko-pomorskie	0,715
Wielkopolskie	0,590	Wielkopolskie	0,735
Małopolskie	0,726	Lubuskie	0,760

Źródło: jak przy tabl. 3.

Miary zanurzenia (tabl. 4) pozwoliły na dokonanie klasyfikacji województw. Na potrzeby analizy zdefiniowano trzy klasy wartości miary zanurzenia oraz zestawiono województwa należące do poszczególnych klas w danych latach (tabl. 5).

TABL. 5. WARTOŚCI MIAR ZANURZANIA DLA WOJEWÓDZTW WEDŁUG KLAS

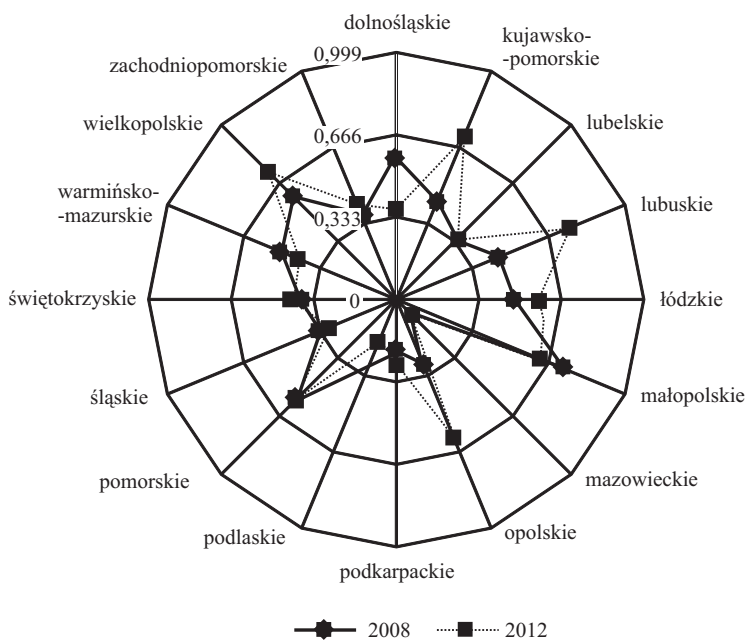
Klasy	Wartości miary zanurzenia	2008	2012
A	<0,00; 0,333)	mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, śląskie	mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, śląskie
B	<0,333; 0,666)	dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, pomorskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie	dolnośląskie, lubelskie, łódzkie, małopolskie, opolskie, pomorskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie
C	<0,666; 1>	małopolskie	kujawsko-pomorskie, lubuskie, wielkopolskie

Źródło: jak przy tabl. 3.

Województwa należące do tych samych klas można uznać za podobne ze względu na wartości liczbowe analizowanych zmiennych. Najwięcej województw należy do klasy B.

Jak już wcześniej sygnalizowano, w 2012 r. zaobserwowano w niektórych województwach znaczny wzrost wartości przychodu, dochodu rozporządzalnego, rozchodów oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych przypadających na osobę. Wpłynęło to na zmianę przynależności województw do klas wartości miary zanurzenia (wykr. 3).

Wykr. 3. MIARY ZANURZENIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Źródło: jak przy wykr. 1.

W 2012 r. województwa: kujawsko-pomorskie, wielkopolskie oraz lubuskie zmieniły przynależność z klasy B do C, natomiast woj. opolskie z klasy A do klasy B. W tych województwach poziom badanych zmiennych był bardziej typowy w porównaniu z rokiem 2008. Tylko w przypadku woj. małopolskiego zaobserwowano zmianę z klasy B do klasy A.

Podsumowanie

Jednym z czynników charakteryzujących rozwarstwienie społeczeństwa jest zróżnicowanie dochodów ludności. Poziom przychodów jest wyznacznikiem nierówności, które są nieuniknione i wręcz do pewnego stopnia niezbędne —

stanowią bowiem element mechanizmów motywacyjnych w zachowaniach konsumentów. Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych w bezpośredni sposób określa strukturę i poziom wydatków konsumpcyjnych (Sikora, 2012).

Obliczone wartości miar zanurzania pozwoliły na uporządkowanie województw pod względem poziomu analizowanych cech. Umożliwiło to wyodrębnienie grup województw mających podobną sytuację ekonomiczną gospodarstw domowych w latach 2008 i 2012.

Podsumowując można stwierdzić, że pod względem poziomu dochodów w Polsce występują województwa, które należy wspierać, aby wyrównać ich szanse na lepsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców. Zjawisko takiego rozwarstwienia jest typowe dla państw rozwiniętych gospodarczo, ale należy mieć nadzieję, że w przyszłości zróżnicowanie poziomu przychodów (w konsekwencji też wydatków) powinno ulec zmniejszeniu.

dr Małgorzata Grzywińska-Rapca, dr Małgorzata Kobylińska — *Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie*

LITERATURA

- Adameczyk G. (2002), *Analiza dochodowych uwarunkowań konsumpcji w gospodarstwach domowych w latach dziewięćdziesiątych*, Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu
- Budżety Gospodarstw Domowych w...* (z lat 2009 i 2013), GUS
- Czapiński J., Panek T. (red.) (2009), *Diagnoza społeczna 2009*, www.diagnoza.com (30.03.2011)
- Donoho D. L., Gasko M. (1992), *Breakdown Properties of Location Estimates Based on Halfspace Depth and Projected Outlyingness*, The Annals of Statistics
- Rousseeuw P. J., Ruts I. (1996), *Bivariate Location Depth*, 45, Applied Statistics
- Rudnicki L. (2012), *Zachowania konsumentów na rynku*, PWE, Warszawa
- Sikora T. (2012), *Zachowanie nabywców produktów luksusowych*, „Monografie i opracowania SGH”, nr 590
- Sojkin B. (1994), *Determinanty konsumpcji żywności, analiza hierarchiczna*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej Poznań”, seria II
- Szwacka-Salmonowicz J. (2003), *Zmiany zachowań nabywców jako determinanta kształtowania strategii segmentacyjnych przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce*, Wydawnictwo SGGW
- Wasilewska E. (2009), *Statystyka opisowa od podstaw*, podręcznik z zadaniami, Wydawnictwo SGGW

SUMMARY

The diversity of the distribution of income and expenditure of households is an issue under examination in different terms. The article assesses the spatial differentiation of income and expenditure of households by voivodships in 2008 and 2012. Included in this study features are: income, expenditures, disposable

incomes and expenditure on consumer goods and services by households. The analysis made it possible to evaluate the spatial differentiation of income and expenditure of households and the separation of voivodship groups with similar economic situation.

РЕЗЮМЕ

Дифференциация распределения доходов и расходов в домашних хозяйствах является вопросом анализированным в различном подходе. В статье была проведена оценка пространственной дифференциации доходов и расходов домашних хозяйств по воеводствам в 2008 и 2012 гг. В этом обследовании учитывались следующие особенности: доходы, расходы, чистые доходы и расходы на потребительские товары и услуги в домашних хозяйствах.

Проведенный анализ позволил оценить пространственную дифференциацию доходов и расходов домашних хозяйств и выделить группы воеводств с аналогичным экономическим положением.